

O igri.

Meditacije starega igralca.

Berilo na društvenem večeru dne 20. aprila 1893.

Včasih sem bil hud igralec. Na uho povedano: čestokrat sem še celo hazard „vdaril!“ A sedaj je to pri kraji. Svoje izkustvo uporabljam le še sem ter tja kot zaprisežen „komar“. Drugače sem popolnoma iz prakse. A postal sem teoretik: jel sem ugibati, kakšno lice kažejo moja nekdanja aleatorična podjetja v vzvišenem svitu jurisprudenije.

Da sem s hazardom prestopil kazenski zakon, tega sem si bil od nekdanj ravno tako svest, kakor okolnosti, da se mi ne bode nič zgodilo, kajti skrili smo se, kadar smo „vdarili“, previdno pred „očesom postave“. Nejasna pa mi je bila zasebno-pravna konstrukcija igre sploh. Za njo jel sem se zanimati šele sedaj. Vzel sem torej v roko občni državljanski zakonik in vglobil se v 29. poglavje. A reči moram odkritosrčno, nisem našel, česar sem iskal. Jedno mi je bilo takoj jasno: da redaktorji obč. državljanskega zakonika sploh niso bili igralci, ali pa jako slabi, pravi pravcati pácarji.“ Spoznal sem takoj, da ti ljudje o poštenem taroku niso imeli niti pojma — kaka predrznost torej, kovati postavne določbe o igri!

§ 1272. obč. drž. zak. veli: „Vsaka igra je nekaka stava.“ —

Kdor je količkanj izkušen v igri, mora reči, da je ta definicija neresnična, kajti stava razlikuje se bistveno od igre in skupno je obema le to, da sta obe aleatoričnega značaja.

Poglejmo si igro nekoliko bližje s pravniško izbistrenim očesom igralca, ali z igralsko izbistrenim očesom jurista.

Poslužujemo se pri tem induktivne metode, ki je jednako koristna igralcu, kakor pravniku.

Prosim, da vzame cenjeni čitatelj suknjo in klobuk in mi sledi v kavarno. Pri okrogli mizi v kotu sedé trije gospodje. Prečitali so uže vse liste od „New York Herald“ do „Pavliha“. To ni še nič juristično-relevantnega. Ker vsi trije nimajo ničesar opraviti, se dolgočasijo neznaniski in jamejo zevati. Tudi to je juristično brez pomena.

Sedaj se pa oglasi jeden izmed trojice: „Naredimo tarok!“ In v istem hipu odziviljata druga dva: „Dajmo ga!“ To vse je dogodek jednega trenutka. A pravniku je takoj jasno, da se je tu nekaj zgodilo, kar ima pomen v pravnem življenji. Prvi storil je ponudbo, druga dva

sta jo vsprejela. Izjavljen je konsenz — sklenila se je pogodba, prava in pravcata, juristično pomenljiva pogodba.

Kaj je vsebina te pogodbe?

Vsebina te pogodbe je, da se vsakdo izmej kontrahentov zaveže plačati drugima pogodnikoma gotovi znesek — dobiček, — če izpolnita gotove v pravih taroka določene pogoje in da vsprejme isto zavezo od drugih dveh pogodnikov.

Seveda, se navadno ne izgovore podrobno in izrecno vsi pogoji igre. Domneva se, da so pravila igre itak vsakemu igralcu znana.

Vsak igralec podvrže se molče določbam, ki so kot pravila igre priznana v občē, ali pa vsaj v dotični igralški družbi. Pogodba se sklene s par besedami, včasih še celo brez besed, kajti čestokrat sem opazoval, da so si igralci le z očesi namignili, vseli se in začeli kvartati, ne da bi se bila izpregovorila beseda. In vendar se je, predno se je pričelo kvartati, sklenila ista pogodba, kakor v zgoraj navedenem slučaju. In ta pogodba je tako komplikovane vsebine, da bi moral napisati par pol, če bi hotel podrobno naštevati vse njene določbe, kajti vsa pravila igre so sestavni del pogodbe.

Sklenila se je torej pogodba, kojo imenujemo igralno pogodbo.

Sedaj se prične v zmyslu te pogodbe igra sama. Takoj se razvidi, da igra sama ni pogodba, marveč le izvrševanje pogodbe. V smislu igralne pogodbe operirajo kontrahenti s 54 taročnimi kvartami, izplačujejo in prejema dobiček tako, kakor določajo pravila taroka. To je izvrševanje pogodbe isto tako, kakor je delo posla in njega izplačevanje le izvrševanje službene pogodbe, sklenene naprej izrecno ali molčē.

Igra sama torej nima pogodbenega značaja in užē v tem oziru definicija obč. drž. zakonika ni pravilna. Igra kot taka se torej tudi stavi, kot pogodbi, primerjati ne more. Primerjati moremo le igralno pogodbo s stavo in motriti hočemo vprašanje, je li igralna pogodba vrsta stave ali ne.

Oglejmo si definicijo stave. Stava je po §-u 1270. obč. drž. zak. tista pogodba, v kateri se dogovorita stranki o njima še neznanem dogodljaji, gotovo ceno za onega, kogar trditev se uresniči.

Če analizujemo to definicijo, najdemo nastopne kriterije stave:

1. trditev in protitrditev,
2. nevednost strank o prilogu, kojega se tiče stava,

3. zaveza vsacega pogodnika, plačati drugemu določeno stavno ceno, če se njegova trditev obistini.

Ali nahajamo te kriterije tudi pri igralni pogodbi?

Zaman iščemo pri igralni pogodbi trditve in protitrditve. Li igralec, ki sede k igri, trdi, da bode izpolnil pogoje, od katerih je odvisen dobiček? Nikakor ne! Igralec ničesar ne trdi — zaveže se pa soigralcem izplačati dobiček, če izpolnijo dotične pogoje in vsprejme isto obljubo od soigralcev. Nikjer pa ni trditve in protitrditve. Pač pa u p a n a v a d n o vsak igralec na dobiček — a med upanjem in trditvijo je velik razloček.

Res pa je, da se stave sklepajo mnogokrat pri igri. Na primer: igralec napove „pagat ultimo“ in stavi s soigralcem, da ga bode tudi napravil. A to je popolnoma samostalna pogodba, koji je izid igre „neznani prigodlje“. (§ 1270. o. drž. zak.)

Od te prave pravcate stave mora se popolnoma ločiti igralna pogodba in igra sama. Ravno ta paralelnost stave in igre kaže najjasneje temeljno razliko mej obema.

Nekateri pravniki n. pr. Stubenrauch, sploh ne poznajo igralne pogodbe v zgoraj navedenem smislu, marveč razkosajo igro v posamezne faze in pravijo, da je vsaka teh faz, vsaki teh posebnih igralnih činov, stava za se.

Igra, pravijo, je cela vrsta stav.

Poskusimo to naziranje praktično uporabiti pri taroku. Po tem mnenji bila bi vsaka trojka posebej stava. Stava bi bila, če igralec napove trojko. Nasledek tega naziranja pokaže se takoj, če vprašamo, trdi li igralec s tem, da napove trojko, kaj in nasprotuje li protiigralec tej trditvi s protitrditvijo? Nikakor ne! Igralec, ki napove trojko, jedino le izreka, da hoče poskusiti, izpolniti jednega pogojev, od katerega je odvisen dobiček. S tem pa nikakor ne trdi, da bode ta pogoj tudi izpolnil. Upa to pač navadno, trdi pa ničesar. Še manj pa najdemo protitrditve. Kolikokrat se zgodi, da se protiigralec takoj po „kupu“ igralca uda in dobiček izplača. Če ima protiigralec prav slab list, se mu li sanja trditi, da bode igralec trojko izgubil?

Kaj pa če protiigralec napove trojki „kontra“. Navidezno je to pač protitrditev, v resnici pa ne. S „kontriranjem“ protiigralec le poviša igralno ceno, družega nič. Seveda je kontriranje izraz protiigralčevega upanja, da bode igro dobil, a precizna trditev o vspehu igre to ni nikdar. Kontriranje, rekontriranje itd. je isto tako

izvajanje igralne pogodbe, kakor vsa igra sploh — kajti jedna točka igralne pogodbe se glasi: če jeden pogodnikov napove igri družega pogodnika „kontrola“, se igralna cena za to igro podvoji, — če pa igralec temu nasproti napove „rekontrola“ se cena početvori itd.

Torej manjka tudi pri posameznih fazah igre prvega kriterija stave, trditve in protitrditve.

Uže iz pomanjkanja tega prvega in glavnega kriterija sledi, da igra nikakor ni stava.

Drugi kriterij stave je nevednost strank v prigodku, koji zadeva stava. Ta prigodek bil bi pri igri nje izid. Izid igre pa nikakor ni igralcem vedno neznan. Poglejmo šahovo igro. Dva igralca na šahu skleneta igralno pogodbo, da bodeta igrala šah, igro po 1 gld. Koli-kokrat se pripeti, da jeden igralec dobro pozna igralno silo družega, da torej boljši igralec natanko, takoj pri sklepanji igralne pogodbe ve, da bode slabšega igralca premagal. In vender je ta igralna pogodba popolnoma veljavna in izgubivši slabši igralec ne more tirjati, da se mu povrne izgubljeni denar.

A tudi pri posameznih fazah igre ni vedno negotovosti. To se vidi uže iz ravnokar navedenega primerljeja pri šahu. A vzemimo tudi tarok. Če napovem „trojko“ ali „solo“ in imam 16 tarokov po vrsti od „škiza“ nizdol, ali je potem izid igre negotov? Ali ni marveč popolnoma gotovo in nedvomljivo, da ne bodem le igre dobil, marveč napravil soigralca celó „valat“.

In vender soigralcema prikrivam to svojo vednost, kajti ne pokažem jima svojih kvart. Da, slišal sem že na lastna ušesa, ko je v enakem slučaju igralec rekel: „Ne vem, kako bode šlo!“ In vkljube vsemu temu je igra popolnoma veljavna — mej tem ko bi bila posledica analognega prikrivanja pri stavi neveljavnost pogodbe.

Torej manjka tudi družega kriterija stave pri igri popolnoma.

In tretji kriterij, določena cena? Tudi tega kriterija navadno ne najdemo pri igralni pogodbi. Če se n. pr. kontrahira na tarok, nikakor ni mogoče določiti cene naprej, t. j. izgube in dobička. Dobiček in izguba sta lahko velika ali majhna, kakor nanese sreča in umetnost igralca, lahko pa tudi popolnoma izostaneta!

Niti pri posamezni fazi igre cene niso naprej določene. Če igram trojko pri taroku, nikakor ni gotovo, koliko bode iznašal dobiček jedne ali druge stranke. Posebno je to negotovo in nedoločeno, če se

igra na „points“, kajti v tem slučaju se šele koncem igre pokaže visokost cene.

Torej nijednega karakterističnih kriterij stave ne najdemo pri igri, zatorej se igra ne more uvrstiti med stave in tudi ne sme presoјati po določilih, ki veljajo za stavo. Jedino, kar ima igra skupnega s stavo je, da je tudi pogodba na srečo. V posameznostih pa se bistveno razlikuje od stave in zatorej bi moral zakon za igro izreči posebna določila.

Ugovarjalo bi se morebiti, da pri „hazardu“ nahajamo večje sorodstvo s stavo. A temu ni tako. „Hazard“ je preje v bližjem sorodstvu z žrebom, nego s stavo.

A to bližje razmotrivati, segalo bi dalje, nego namen te razprave. Zatorej končam in upam, da me bodo razumeli vsaj oni pravniki, ki so izkušeni igralci!

XXX.

Opomba uredništva. Jako veselilo bi nas, ako bi nam kdo čast. naših gg. sotrudnikov doposlal razpravo tičočo se istega predmeta, in posebno pravice „komarjev“ pojasnil s pravniškega stališča. — Ustreglo bi se nam tudi zelo, ako bi se nam pošiljale dovtipne pravniške razprave, ker bi jih potem priobčevali kot „listek“.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Določbe §-ov 24. do 26. zakona z dne 16. maja 1875, št. 69. drž. zak. ne veljajo za postopanje pri zemljeknjižnih odpisih

V pozivnem postopanju radi neobremenjenega odpisa nekaterih zemljiških parcel od glavnega zemljišča ugovarjala je zemljeknjižna upnica. Prosilci zahtevali so na to, trdé, da se hočejo zamenjati nepremičnine jednake vrednosti v svrhu boljšega obdelovanja, naj se izreče, da je ugovor neveljaven, in naj se upnica obsodi v povračilo troškov. V razpravi, katera se je uvedla o tej prošnji, prerekala je upnica, da so nepremičnine, ki se hočejo zamenjati jednake vrednosti, in da bi iz zamene dosegla se gospodarska korist, posebno upirala se je pa proti zahtevi nasprotnikov radi troškov, ker ni prepirnega postopanja. Po ceni zemljišč razsodila je tabularna